

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет комп'ютерних наук,
управління та адміністрування
Кафедра публічного управління
та менеджменту
природоохоронної діяльності

Бакалаврська кваліфікаційна робота

на тему: Екологізація залізничного транспорту: інституційні проблеми
та економічні інструменти

Виконав студент 4 року навчання
групи Ус-18
спеціальність 073 «Менеджмент»,
Урідія Сергій Миколайович

Керівник д.е.н., проф.
Рубель Олег Євгенович

Консультант

Рецензент д.е.н., проф.
Степанов Вячеслав Миколайович

Одеса 2020

ВСТУП

Актуальність теми. За роки незалежності України чітко сформувалися напрямки стратегії розвитку національної економіки та транспортної системи. В процесі переходу до ринково орієнтованих умов господарювання національна економіка викликає об'єктивну необхідність структурних трансформацій в окремих її галузях. Стратегічні перетворення ґрунтуються на необхідності реалізації ринкових взаємовідношень між учасниками залізничного транспортного ринку, впровадження інтеграційних процесів залізничного транспорту України в загальноєвропейську транспортну систему.

Державне регулювання макроекономічних процесів характеризується інтенсивним розвитком конкурентних взаємовідносин між суб'єктами господарювання, а головним фактором покращення конкурентоспроможності в транспортній сфері є підвищення якості транспортної продукції. Керівним критерієм ефективності галузі є повнота задоволення потреб потенційних споживачів.

Планування виробничо-господарської діяльності, виходячи з принципів наукового обґрунтування й формування організаційно-економічного механізму функціонування підприємств колійного комплексу багатогалузевої системи залізничного транспорту, засновано на необхідності забезпечення екологічних вимог, пропонованих суб'єктами експлуатаційної діяльності відносно безпеки й безперебійності переміщень по заданих напрямках з встановленими швидкостями й масою рухомого складу. Вагомий внесок у вирішення проблеми підвищення ефективності функціонування підприємств транспорту України, внесли наукові праці вітчизняних вчених: Аксьонова І.М., Буркинського Б.В., Гурнака В.М., Дейнеки О.Г., Диканя В.Л., Ейтутіса Г.Д., Ільчука В.П., Колесникової Н.М., Котлубая О.М., Кулаєва Ю.Ф., Макаренко М.В., Пасічника В.І., Цвєтова Ю.М.

Фундаментальні основи розвитку підприємств залізничного транспорту деталізовано в роботах російських учених і практиків: Абрамова А.П., Белова І.В., Веріго М.В., Галабурди В.Г., Терьошиної Н.П., Шульги В.Я.

Реалізація програми екологізації залізничної галузі України пропонує запровадження нової системи ціноутворення за доступ до залізничної інфраструктури. Необхідність дослідження цих проблем, їх актуальність і практична значущість визначили вибір теми дисертаційної роботи.

Мета і задачі дослідження. Є обґрунтування теоретичних, методичних та прикладних засад, а також розробка практичних рекомендацій щодо формування управлінських механізмів екологізації залізничного транспорту України.

Реалізація мети роботи обумовила наступні завдання дослідження: визначити основні тенденції розвитку залізничного транспорту, дослідити та узагальнити основи економіко-екологічного розвитку залізничного транспорту, оцінити організаційні важелі екологізованого розвитку залізничного транспорту.

Об'єктом дослідження є комплекс теоретичних і прикладних аспектів екологізації залізничного транспорту.

Предметом дослідження є основні умови та процедури формування і реалізації ефективної політики екологізації залізничного транспорту України.

Методи дослідження. Були використані як загальнонаукові методи наукового пізнання, так і спеціальні методи економічних досліджень. Монографічний та історичний методи було використано при аналізі етапів формування та розвитку ринку транспорту. Системно-структурний аналіз було використано при визначенні галузевої й територіальної структури транспорту. Статистично-економічні методи, зокрема факторного та кореляційно-регресійного аналізу було використано при встановленні статистичних залежностей розвитку залізничного транспорту.

Результати, їх новизна, теоретичне та практичне значення. У дипломній роботі досліджено та обґрунтовано сутність процесу екологізації залізничного транспорту.

Рекомендації щодо використання результатів роботи з зазначенням галузі застосування. Висновки та рекомендації роботи доведені до рівня конкретних рекомендацій і можуть бути використані у практичній діяльності залізниці.

Перелік ключових слів: екологізація, залізничний транспорт, екологізація, екологічні ризики, сталий розвиток, ринок транспортних послуг, управлінські механізми, державна підтримка, управління.

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу за темою:

Екологізація залізничного транспорту: інституційні проблеми та економічні інструменти

Студента групи _ Ус-18_ Урідія Сергія Миколайовича

№№ п/п	Розділи	Зміст, коментарій до розділу	Відмітка
1	Ознака кваліфікаційної роботи	Реальний	реальний
		Академічний	
2	Напрямок кваліфікаційної роботи	Інженерний	
		Науково-дослідний	науково-дослідний
3	Відповідність змісту кваліфікаційної роботи назві теми	(відповідає, не відповідає)	відповідає
4	Закінченість дослідження з теми кваліфікаційної роботи	(так, ні)	так
5	Елементи наукової новизни	В чому вони полягають	Оцінено сутність сталого розвитку залізниці
6	Якість оформлення кваліфікаційних робіт	Відповідність вимогам оформлення (відповідає, не відповідає)	відповідає
7	Недоліки у виконаній роботі	Перелік недоліків та зауважень	Недостатньо пророблені методичні аспекти
8	Загальна оцінка	За національною шкалою та шкалою ECTS	добре, 80 B

присвоїти кваліфікацію бакалавр менеджменту

(пропозиція щодо присвоєння відповідної кваліфікації)

Рецензент _____ д.е.н., проф.
(підпис)

В.М. Степанов

Висновок керівника магістерської роботи

Студенту Урідії Сергію Миколайовичу було поставлено за мету обґрунтування теоретичних, методичних та прикладних засад, а також розробка практичних рекомендацій щодо формування системи екологізації залізничного транспорту.

Реалізація мети роботи обумовила наступні завдання: визначити основні тенденції розвитку залізничного транспорту, дослідити та узагальнити основи економіко-екологічного розвитку залізничного транспорту, оцінити організаційні важелі екологізованого розвитку залізничного транспорту.

Під час роботи автор проявив достатню для бакалавра кваліфікацію самостійність, творчий підхід до вирішення поставлених завдань, вміння працювати з законодавчою та нормативною базою, аналізувати отримані результати, достатній обсяг та рівень знань, вміння раціонально та ефективно використовувати їх при розробці поставленого завдання.

Практична значущість досягнутих результатів полягає в виявленні тенденцій екологізації колійного господарства залізниці.

Календарний графік проведення дослідження суворо дотримувався, а дипломна робота заслуговує оцінки добре (80).

Поставлені автором завдання були успішно виконані. Дипломна робота відповідає завданню та вимогам, які пред'являються до оформлення та змісту і рекомендується до захисту, а його автор Урідія Сергій Миколайович заслуговує на присвоєння кваліфікації бакалавр менеджменту.

Керівник проекту (роботи) _____ Рубель О.Є.
(підпис)

“ _____ ” _____ 2020

року

Висновок кафедри, циклової комісії про магістерську роботу

Дипломна робота розглянута.

Студент Урідія С.М.

(прізвище та ініціали)

допускається до захисту даного проекту (роботи) в Атестаційній комісії.

Завідувач кафедри публічного управління та менеджменту природоохоронної діяльності

(підпис)
“ _____ ” _____ 2020 року

Павленко О.П.
(прізвище та ініціали)

ВИСНОВКИ

1. Стратегічні перспективи розвитку залізничного транспорту України та реалізація організаційно-економічного механізму функціонування підприємств колійної інфраструктури, що покладені в основу даної роботи, ґрунтуються на докладному вивченні світового досвіду та аналізі умов функціонування транспортних систем країн світу, з урахуванням специфічних особливостей стратегії макроекономічного розвитку національної економіки України. Окреслюючи напрямки та тенденції подальшого розвитку організаційно-економічного механізму взаємодії підприємств колійної інфраструктури та суб'єктів перевізної діяльності можна зробити наступні висновки:

визначення перспектив розвитку залізничного транспорту країн світу за прийнятою певною моделлю реформування дозволило сформулювати специфічні передумови розвитку інтеграційних процесів залізничного транспорту України в загальноєвропейську транспортну систему; розроблено концепцію стратегічного розвитку підприємств колійної інфраструктури з урахуванням потенціалу залізничного транспорту до 2020 р., розроблено базові положення реформування управління інфраструктурою, відповідно до визначених цільових орієнтирів розвитку, що містить прикладний інструментарій, спрямований на оптимізацію організаційно-економічних рішень та економіко-екологічних рішень;

виокремлено економічні засади функціонування колійної інфраструктури як особливої складової залізничного транспортного виробництва для якої є характерними високі вимоги щодо необхідності дотримання умов ефективного функціонування та взаємодії з суб'єктами перевізної діяльності;

реалізація системного підходу дозволяє розкрити організаційно-господарський механізм функціонування підприємств колійної

інфраструктури діяльність яких прямо впливає на рентабельність перевізної діяльності та рівень кінцевого тарифу на транспортні послуги;

розробка та реалізація економіко-математичної моделі функціонування дільниці залізниці, дала змогу підвищити ефективність застосування системи економічної взаємодії підприємств колійної інфраструктури з суб'єктами перевізної діяльності та методу ціноутворення за доступ до об'єктів колійної інфраструктури;

дослідження структури витрат підприємств колійної інфраструктури дало можливість розробити та застосувати систему економічних індексів їх ефективного функціонування.

2. Таким чином, ми отримані результати є теоретичною і практичною основою розробки теоретико-методологічних засад, методичних положень та практичних рекомендацій щодо нового вирішення проблем формування та реалізації організаційно-економічного механізму функціонування підприємств екологізації інфраструктури залізниць України з метою покращення ефективності їх діяльності та реалізації механізму конкурентної політики підприємств залізничного транспорту України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аветикян А. А. Повышение конкурентоспособности железных дорог на транспортных рынках / А. А. Аветикян, Л. Н. Соколова, Н. Ф. Заварская // Железнодорожный транспорт в Российской Федерации, СНГ и за рубежом. - 1999.-№26.-С. 21-35.
2. Алпатов А. А. Управление реструктуризацией предприятий: [монография] / А. А. Алпатов. - М. : Высшая школа приватизации и предпринимательства, 2000. - 286 с.
3. Громов Н. Н. Управление на транспорте / Н. Н. Громов, В. А. Персианов. - М.: Транспорт, 1990. - 336 с.
4. Директива 91/440 ЕЄС від 29.07.1991 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://eurodocssdla.gov.ua/DocumentView/tabid/28/Sphereregulation> -Назва з титул, екрану.
5. Европейское законодательство о железнодорожной инфраструктуре // Железные дороги мира. - 2006. - № 3. - С. 30-38.
6. Економіка і залізничний транспорт України: моніторинг макроекономічних і галузевих показників (1996-2010 рр.) / [наук. кер. Ю. М. Цветов, М. В. Макаренко]. - К.: КУЕТТ, 2007. - 316 с.
7. Європейська комісія [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ec.europa.eu/transport/publications/statistics/>. - Назва з титул, екрану.
8. Ільчук В.П. Інноваційно-інвестиційні системи залізничного транспорту: становлення і розвиток / В. П. Ільчук ; під ред. Є. М. Сича. - К. : Логос, 2004.-381 с.
9. Інформаційно-аналітичний матеріал щодо питань розвитку транспортної політики ЄС до 2010 року / Представництво України у ЄС. - Брюссель, 2002. -7 с.
10. Колесникова Н. М. Адаптивно-гармонізаційний механізм ціноутворення на залізничному транспорті: формування, функціонування та розвиток: [монографія] / Н. М. Колесникова. - К.: КУЕТТ, 2006. - 564 с.

11. Котлубай А. М. Критерии управления транспортными системами. Развитие методов управления та господарювання на транспорті : зб. наук. пр. /Л Т) А. Котлубай М., А. А. Липинская. - Одеса : ОДМУ, 2000. - Вип. 7. - С. 56-66.
12. Макаренко М. В. Методика денежной оценки эксплуатационной деятельности на железнодорожном транспорте / М. В. Макаренко, Г. Д. Эйтулис, В. И. Пасечник. - Киев : УНТЭИ, 1997. - 170 с.
13. Матвійів І. Б. Європейське залізничне законодавство / І. Б. Матвійів. - Узин : Поліграфсервіс. - Т. 1. - 2006. - 296 с; Т. 2. - 2007. - 312 с.
14. Мейдорн Х. Железнодорожная реформа: предварительные результаты и перспективы развития / Х. Мейдорн // Бюллетень ОСЖД. - 2002. -№ 2. - С. 2-5.
15. Міжнародні організації, конвенції та багатосторонні угоди в галузі транспорту: в 4 т. Т. 3. Залізничний транспорт: Навчальний посібник / За ред. А.М. Редзюка, І.Б. Матвійіва.- К.: ДП «ДержавтотрансНДІпроект», 2009.-200 с.
16. Міжнародні організації, конвенції та багатосторонні угоди в галузі транспорту: в 4 т. Т. 3. Залізничний транспорт: Навчальний посібник / За ред. А.М. Редзюка, І.Б. Матвійіва.- К.: ДП «ДержавтотрансНДІпроект», 2009.-200 с.
17. Міщенко М. І. Дослідження процесів реструктуризації залізничної галузі країн світу / М. І. Міщенко // Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. - Д., 2007. -Вип. 17.-С. 250-253.
18. Міщенко М. І. Проблеми формування загальноєвропейської транспортної політики / М. І. Міщенко // Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. - Д, 2009. - Вип. 29.- С. 262-267.

19. Міщенко М.І. Економіко-організаційні основи функціонування підприємств колійної інфраструктури: монографія/ М.І. Міщенко - Одеса-ІПРЕЕД НАН України, 2013.-492 с:

20. Про внесення змін до Закону України «Про залізничний транспорт» [Електронний ресурс] : проект Закону України від 21 січня 2005 р. №538. -Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pIs/zweb_n/webproc4_1?ic! =&rg3511=21863. - Назва з титул, екрану.

21. Про Комплексну програму утвердження України як транзитної держави у 2002-2010 роках [Електронний ресурс] : Закон України від 7 лютого 2002 р. № 3022-ІІІ. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-Бігі/^8/таіп.с_і?пге§=3022-14. - Назва з титул, екрану.

22. Резер С. М. Управление транспортом за рубежом / С. М. Резер. - М. : Наука, 1994.-315 с.

23. Співробітництво між Україною та країнами ЄС у 2011 році : стат. зб. / Державна служба статистики України. - К. - 2012. - 242 с.

24. Транспорт і зв'язок України - 2011 : стат. зб. / Державна служба статистики України. - К. : Август Трейд, 2012. - 273 с.

25. Фомазов В. А. Опыт реформирования железнодорожного транспорта в странах Европы и России / В. А. Фомазов // Проблемы экономики и управления на железнодорожном транспорте : материалы междунар. науч.-практ. конф. / Киев, ун-т экономики и технологий трансп. -. - Киев, 2007. - Т. 2.-С. 31-32.

26. Цветов Ю. М. Проблеми та основні напрямки реформування залізничного транспорту України / [Цветов Ю.М., Макаренко М.В., Цветов М.Ю. та ін.]. - К.: КУЕТТ, 2007. - 222 с.

27. Цветов Ю. М. Проблемы структурной перестройки экономики Украины по транспортному комплексу / Ю. М. Цветов // Транспортный комплекс Украины: экономика, организация, развитие: сб. науч. тр. / ИКТП-Центр. - Киев, 1995. - Вып. 1. - С. 5-25.

28. Юхновський І. Р. Транспортний комплекс України. Залізничний транспорт: проблеми та перспективи / І. Р. Юхновський, Г. Б. Лебеда, Т. 1. Попова; за ред. І. Р. Юхновського. - К.: ФАДА ЛТД, 2006. - 288 с.

29. Batisse F. Le coût de l'infrastructure ferroviaire / F. Batisse // Le Rail. - 2005.-№ 121.-Р. 17-25.

30. Mishchenko M.I. Investigation of the evolution of law transportnogo european community / М. І. Міщенко // Економічні інновації: зб. наук. пр. / Ін-т проблем ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України. - Одеса, 2012. - Вип. 50. -С. 298-307.